

Praca poglądowa • Review Article

Działania podejmowane przez Polskie Towarzystwo Diagnostyki Laboratoryjnej w procesie tworzenia Samorządu Zawodowego Diagnostów Laboratoryjnych w latach 1990-2001

Activities made by Polish Society of Laboratory Diagnostics in the process of establishment of professional self-government of laboratory diagnosticians in 1990-2001

Henryk Owczarek¹, Patrycja Trzeciak², Sławomir Białek³

¹Zakład Chemii Klinicznej, Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu, ²Zakład Diagnostyki Laboratoryjnej, 4 Wojskowy Szpital Kliniczny z Polikliniką SP ZOZ, Wrocław, ³Zakład Laboratoryjnej Diagnostyki Medycznej, Warszawski Uniwersytet Medyczny

Streszczenie

Polskie Towarzystwo Diagnostyki Laboratoryjnej pełniło funkcję opiniodawczą w procesie formalizacji prawnej zawodu i samorządu diagnostów laboratoryjnych. Zebrania naukowo - szkoleniowe organizowane przez Oddziały Terenowe były również miejscem rozpowszechniania idei utworzenia samorządu kreowanego przez Ogólnopolski Komitet Organizacyjny Izb Diagnostów Laboratoryjnych. Zarząd Główny PTDL formułował opinie dotyczące procedowanych projektów ustaw o zawodzie i o samorządzie diagnostów laboratoryjnych. Burzliwy okres od 1989 do 1998 r. tworzenia idei powołania samorządu zawodowego na drodze legislacyjnej w środowisku diagnostów laboratoryjnych zrzeszonych w PTDL kończy uchwała z dnia 10 września 1998 r. Delegatów na XIII Zjazd PTDL. Uchwała Delegatów wsparła działania zmierzające do utworzenia Izby i ustawowego uregulowania statusu prawnego diagnostów laboratoryjnych oraz udzieliła poparcia dla działań OKOIDL.

Summary

Polish Society of Laboratory Diagnostics (PSLD) had an advisory function in the process of legal formalization of laboratory diagnostician profession and self-government. Educational conferences organized by Local Divisions were also a place to propagate the idea to establish the self-government created by All-Polish Establishment Committee of Laboratory Diagnosticians' Chambers. PSLD's Board of Directors formulated opinions concerning projects of laws on laboratory diagnostician profession and self-government. A Resolution of Delegates on XIII PSLD Congress from 10th September 1998 ended a rough period (1989- 1998) of creating the idea of appointment of the self-government in the laboratory diagnosticians' environment associated in PSLD. Resolution of Delegates supported actions aiming to establish the Chamber and regulation of legal status of laboratory diagnosticians and backed-up actions of All-Polish Establishment Committee of Laboratory Diagnosticians' Chambers.

Słowa kluczowe: Ogólnopolski Komitet Organizacyjny Izb Diagnostów Laboratoryjnych, samorząd diagnostów laboratoryjnych, stowarzyszenie – Polskie Towarzystwo Diagnostyki Laboratoryjnej, zawód diagnosty laboratoryjnego

Key words: All-Polish Establishment Committee of Laboratory Diagnosticians' Chambers, self-government of laboratory diagnosticians, society – Polish Society of Laboratory Diagnostics, profession of laboratory diagnostician

Wstęp

Polskie Towarzystwo Diagnostyki Laboratoryjnej zostało utworzone w 1964 r. na zjeździe w Jeleniej Górze zorganizowanym z inicjatywy prof. Jerzego Krawczyńskiego w wyniku przekształcenia Sekcji Analityki Lekarskiej Polskiego Towarzystwa Lekarskiego. W konsekwencji tej zmiany

członkami towarzystwa mogli być wszyscy pracownicy laboratoriów medycznych z wyższym wykształceniem, a nie jak dotychczas, wyłącznie przedstawiciele grupy zawodowej lekarzy [1]. W pierwszych latach swojej działalności PTDL zajmował się organizacją kursów dla лаборantów [1], obecnie jest jednym z liczniejszych towarzystw naukowych i naj-

bardziej wpływowym towarzystwem w obszarze diagnostyki laboratoryjnej. Podstawowym celem statutowym PTDL było i jest rozpowszechnianie postępów i zdobyczy naukowych w zakresie diagnostyki laboratoryjnej, podnoszenie fachowej i naukowej wiedzy członków oraz zachęcanie i ułatwianie im prowadzenia prac badawczych. PTDL uczestniczy w pracach określających program specjalizacji o tej samej nazwie oraz deleguje swoich przedstawicieli do komisji egzaminacyjnych [2]. Idea działalności naukowo - szkoleniowej PTDL jest realizowana przez Zarząd Główny, szczególnie jednak przez Oddziały Terenowe, czego wyrazem są liczne sympozja i konferencje naukowe. Comiesięczne spotkania członków PTDL są nie tylko miejscem prezentacji najnowszych doniesień w obszarze diagnostyki medycznej, ale również bieżących informacji dotyczących uzyskiwania tytułu specjalisty, standardów jakości w laboratoriach medycznych, aparatury pomiarowej i innych dotyczących szeroko rozumianej diagnostyki. PTDL jako podmiot w rozumieniu prawnym opiniuje akty prawne dotyczące diagnostyki laboratoryjnej na wniosek Ministerstwa Zdrowia i innych uprawnionych podmiotów współpracując w tworzeniu i utrzymywaniu wysokiego standardu wykonywania badań laboratoryjnych [3]. W latach 1990-2001 Polskie Towarzystwo Diagnostyki Laboratoryjnej spełniało dodatkowo funkcję opiniodawczo - doradczą w procesie formalizacji prawnej zawodu i samorządu diagnostów laboratoryjnych. Zebrania naukowo - szkoleniowe organizowane przez Oddziały Terenowe były miejscem rozpowszechniania idei utworzenia samorządu, a posiedzenia Zarządu Głównego PTDL polem dyskusji i formowania opinii na temat miejsca i roli przyszłej Izby Diagnostów w systemie ochrony zdrowia.

Pierwsze komentarze dotyczące poselskiego projektu ustawy o izbach diagnostów laboratoryjnych pojawiły się na łamach Wiadomości PTDL - Biuletynu Informacyjnego PTDL już w 1990 r. Funkcję Prezesa PTDL pełnili w tym czasie prof. dr hab. Jan Sznaid (1983-1991), a w następnych latach prof. dr hab. Jan Prokopowicz, prof. dr hab. Andrzej Brzezinski, prof. dr hab. Antonina Marczyńska (1991-1992), prof. dr hab. Dagna Bobilewicz (1992-1998) oraz prof. dr hab. Marek Paradowski (1998-2007). Burzliwy okres formowania opinii środowiska diagnostów laboratoryjnych zrzeszonych w PTDL (szczególnie w oddziałach terenowych PTDL) w kwestii powołania samorządu zawodowego na drodze legislacyjnej kończy uchwała z dnia 10 września 1998 r. Delegatów na XIII Zjazd PTDL popierająca działania zmierzające do utworzenia Izby i ustawowego uregulowania statusu prawnego tej grupy zawodowej. Uchwała była wyrazem wsparcia udzielonego Ogólnopolskiemu Komitetowi Organizacyjnemu Izb Diagnostów Laboratoryjnych (OKOIDL).

Bazę źródłową dla podjętego zagadnienia stanowią wszystkie tytuły *Biuletynu Analityka*, później *Biuletynu Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego*, *Wiadomości PTDL – Biuletynu Informacyjnego Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Laboratoryjnej*, później *Aktualności PTDL* oraz Protokoły z Posiedzeń Zarządu Głównego PTDL z lat 1989

– 2001. Zmiany nazw biuletynów nie miały charakteru jakościowego.

Pierwszy numer *Biuletynu Analityka* został wydany w 1991 r. z inicjatywy Tymczasowego Komitetu Organizacyjnego Dolnośląskiej Izby Diagnostów Laboratoryjnych. W 1994 r. czasopismo zmieniło nazwę na *Biuletyn Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego*, a jego wydawanie było kontynuowane aż do sierpnia 1999 r. W ostatnim, 22. numerze, został zamieszczony tekst ustawy o diagnostyce laboratoryjnej, który był wynikiem prac w Nadzwyczajnej Podkomisji Sejmowej Komisji Zdrowia [4].

Wiadomości PTDL były nośnikiem informacji Zarządu Głównego dla Oddziałów Terenowych tego towarzystwa i były drukowane tylko wówczas, gdy pojawiała się potrzeba opublikowania np. sprawozdania z wyborów, prac Zarządu Głównego, czy rozliczeń skarbowych. Wszystkie inne teksty, mające cechy informacji laboratoryjnej, były zamieszczane na łamach *Diagnostyki Laboratoryjnej* [5].

System opieki zdrowotnej w Polsce w okresie transformacji

Dążenia do regulacji samorządowej w środowisku pracowników medycznych laboratoriów diagnostycznych były odzwierciedleniem przemian ustrojowych, jakie miały miejsce w Polsce w latach 90-tych. W tym okresie wiele środowisk medycznych postanowiło zorganizować się w struktury samorządowe (reaktywacja samorządu lekarskiego i aptekarskiego oraz zaistnienie trybem ustawy samorządu pielęgniarek i położnych). Okres przemian ustrojowych w Polsce począwszy od 1989 r. uwidocznił negatywne mechanizmy dotychczasowego działania systemu w obszarze służby zdrowia. W szczególności krytykowane były organizacja, funkcjonowanie i finansowanie systemu. Rzeczywista reforma opieki zdrowotnej stała się możliwa po 1989 r.

Dla zagwarantowania finansowania systemu w pierwszym okresie transformacji ustrojowej zaproponowano powołanie Funduszu Ubezpieczeń Zdrowotnych (FUZ). Oprócz powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego wprowadzono także alternatywne ubezpieczenia i ubezpieczenia uzupełniające. Takie podejście do finansowania systemu, w którym uczestniczył pacjent, z założenia miało wpłynąć na wzrost świadomości obywatelskiej, a w konsekwencji do korzystania z tańszych form opieki. Miało to doprowadzić do przywrócenia zachwianej równowagi systemu [6]. Pierwszą formalno-prawną zapowiedzią nowego systemu ochrony zdrowia w Polsce była ustawa z 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. 1991, nr 91, poz. 408). Kolejnym krokiem normatywnym, mający na celu wprowadzenie regulowanego rynku w opiece zdrowotnej, było ogłoszenie rozporządzeń dotyczących Rejestru Usług Medycznych (1994 r.) [7]. Następnym etapem reformy sektora ochrony zdrowia było przyjęcie w dniu 6 lutego 1997 r. ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. 1997, nr 28, poz. 153), która oznaczała wprowadzenie w Polsce od 1 stycznia 1999 r. powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego obo-

wiązkowego dla wszystkich obywateli. Wraz z ustawą został przyjęty mieszany, budżetowo - ubezpieczeniowy system finansowania opieki zdrowotnej.

Gdy tworzył się jakościowo nowy system opieki zdrowotnej w Polsce brakowało podmiotu reprezentującego środowisko pracowników medycznych laboratoriów diagnostycznych z wyższym wykształceniem, co zaważyło na negatywnych rozwiązaniach dla tej grupy zawodowej. Za przykład może posłużyć wprowadzenie możliwości rozpoczynania specjalizacji, początkowo tylko dla lekarzy, a następnie również dla innych grup zawodowych w obszarze służby zdrowia. W 1973 r. ukazało się zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej umożliwiające specjalizację w analityce klinicznej farmaceutom pracującym w laboratoriach. Starania pozostałych pracowników medycznych laboratoriów diagnostycznych o możliwość kształcenia podyplomowego znalazło swój wyraz dopiero w zarządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 01.01.1983 r. „W sprawie specjalizacji lekarzy, lekarzy dentyków, magistrów farmacji oraz innych pracowników z wyższym wykształceniem zatrudnionych w służbie zdrowia” (Dz. U. MZiOS nr 3, poz. 19). Specjalizacje można było rozpoczynać w dziedzinach: diagnostyka laboratoryjna (analitka kliniczna), mikrobiologia i toksykologia [8]. W latach 1989-2001 przyszli diagnostycy laboratoryjni zintensyfikowali działania i skupili się na pracach legislacyjnych zarówno w Sejmie jak i w Ministerstwie Zdrowia. Ich celem była nie tylko formalizacja zawodu i samorządu tej grupy zawodowej, ale również uporządkowanie funkcjonowania diagnostyki laboratoryjnej w polskim systemie ochrony zdrowia. Wznowienie możliwości rozpoczynania specjalizacji przez diagnostów laboratoryjnych było skutkiem zaistnienia ustawy o diagnostyce laboratoryjnej oraz samorządu zawodowego.

1989-1995 pierwszy okres tworzenia samorządu zawodowego diagnostów laboratoryjnych

W pierwszej połowie 1990 r. odbyło się szereg zebrań organizowanych przez grupy inicjatywne pracowników laboratoriów medycznych w oparciu o struktury PTDL. Ich celem było opracowanie projektu ustawy o Izbach Diagnostyki Medycznej. 25 kwietnia 1990 r. pracownicy laboratoriów medycznych regionu łódzkiego na walnym zebraniu tej grupy zawodowej powołali Międzywojewódzki Komitet Organizacyjny Izby Pracowników Diagnostyki Medycznej. W dniu 11 czerwca 1990 r. odbyło się w Warszawie zebranie Komitetu Organizacyjnego Pracowników Diagnostyki Laboratoryjnej, gdzie postanowiono utworzyć strukturę ogólnopolską. Przygotowano projekt statutu Izby i ordynacji wyborczej, które za pośrednictwem Regionalnych Komisji Koordynacyjnych Służby Zdrowia NSZZ „Solidarność” miały być rozpowszechnione wśród pracowników laboratoriów. Trzeba zaznaczyć, że szereg osób spośród pracowników laboratoriów medycznych działało w strukturach zarówno związku zawodowego „Solidarność” jak i w zarządkach terenowych PTDL. Jeszcze w tym samym roku powstał pierwszy projekt ustawy o izbach diagnostyki medycznej [9, 10] i ukonstytuował się Komitet

Organizacyjny Izby Diagnostyki Medycznej. Członkami Komitetu byli początkowo głównie pracownicy medycznych laboratoriów diagnostycznych województw warszawskiego i łódzkiego. Przedstawiciele Komitetu na spotkaniu z Wiceministrem Zdrowia w dniu 21 września 1990 r. przedstawili swoje postulaty, kontakty Komitetu z Ministerstwem Zdrowia oraz inne problemy dotyczące diagnostyki laboratoryjnej. Informacja z tego spotkania została przesłana do ZG PTDL i Oddziałów Terenowych PTDL [11]. Ponadto Komitet zwrócił się z wnioskiem do całego środowiska pracowników laboratoriów medycznych o powołanie regionalnych komitetów organizacyjnych i wyznaczenie ich przedstawicieli, którzy będą reprezentowali regiony podczas spotkań ogólnopolskich [12].

W tym samym czasie prof. Mieczysława Merkel rozesłała do wszystkich struktur terenowych PTDL projekt ustawy o izbach diagnostyki medycznej [11]. Załączki organizacyjne i informacyjne tworzących się grup inicjatywnych powołania samorządu w pierwszej fazie powstawały w całej Polsce na bazie oddziałów PTDL oraz nieliczne, jak np. w Krakowie, na bazie Oddziału Polskiego Towarzystwa Mikrobiologicznego. W konsekwencji takich działań (szczególnie przekazywania informacji w czasie zebrań naukowych PTDL), inicjatywa spotkała się z szerokim oddźwiękiem społecznym. Na łamach *Wiadomości PTDL* pojawiły się artykuły, w których autorzy włączyli się w polemikę nad przedstawionym projektem ustawy i koncepcją utworzenia samorządu. Uwagi odnośnie projektu dotyczyły przede wszystkim: braku precyzyjnego określenia statusu pracownika diagnostyki medycznej i zakresu jego obowiązków, obligatoryjnej przynależności do samorządu i związanego z tym przestrzegania jego statutu, czy udziału Izby w decyzjach o zatrudnianiu. Osobną sporną kwestią stało się sprawowanie nadzoru nad wykonywaniem czynności diagnostyki laboratoryjnej poprzez powołanie funkcji Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej i Sądów, które to Organy, posługując się katalogiem kar przewidzianych w postępowaniu dyscyplinarnym, miałyby możliwość odebrania prawa wykonywania zawodu ukaranemu diagnostycie laboratoryjnemu. Kontrowersje wzbudził również zapis o sprawowaniu funkcji z wyboru w Organach Samorządu osób aktywnych zawodowo, a szczególnie oddelegowań z pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia. Ponadto zostało wskazane niebezpieczeństwa wynikające z tak sformułowanego projektu – wydzielenie diagnostyki z praktyki medycznej z uwagi na utworzenie odrębnego pionu zawodowego oraz przejście przez Izbę funkcji Krajowego Nadzoru Specjalistycznego. Przy okazji dyskusji nad projektem ustawy została podjęta kwestia kodeksu deontycznego zawodu diagnosty. Było to pole prezentacji dwóch odmiennych spojrzeń na to zagadnienie. Z jednej strony opinia, że pracownik laboratorium działając na zlecenie lekarza jest odpowiedzialny jedynie za poprawność wykonania analizy, natomiast cała odpowiedzialność za przebieg procesu terapeutycznego spoczywa na lekarzu włącznie z posłużeniem się błędnym wynikiem. W konsekwencji takiego podejścia oczywistym

stał się fakt, że diagnostów laboratoryjnych nie mogłyby obowiązywać inne zasady etyczne niż lekarzy, różnica polegałaby jedynie na zakresie odpowiedzialności za wykonaną pracę [13, 14]. Z drugiej strony pojawiła się opinia, że zasady deontyczne lekarzy są sformułowane wyłącznie dla tej grupy zawodowej i konsekwencje za ich nieprzestrzeganie dotyczą również tylko tej grupy zawodowej. Kontakt diagnosty z pacjentem ma zupełnie inny charakter, a opracowanie kodeksu etycznego dla diagnostów przyczyni się do integracji działania lekarzy i diagnostów we wspólnym interesie [15]. Tak prowadzona dyskusja ujawniła brak zrozumienia, na czym polega odpowiedzialność zawodowa specyficzna dla każdej grupy zawodowej. Wszystkie bowiem ustawy samorządowe definiują czynności właściwe dla ich zawodów. Odpowiedzialność dyscyplinarna dotyczy zatem tylko tych czynności, które enumeratywnie wskazuje akt prawny rangi ustawowej danego zawodu zaufania publicznego. Czynności wykonywane przez lekarzy, pielęgniarki, aptekarzy różnią się od czynności diagnostyki laboratoryjnej, co wynika z odmiennego charakteru wykonywanej pracy. Filozofia działalności OKOIDL wyznaczyła trend legislacyjny polegający na ukierunkowaniu odpowiedzialności diagnostów za autoryzację wyników badań laboratoryjnych, a tym samym za całość procesu diagnostycznego, od przygotowania pacjenta, pobrania materiału biologicznego, do wydania wiarygodnego, autoryzowanego wyniku badania laboratoryjnego. Analogicznie - lekarz odpowiada za postawienie diagnozy i prowadzenie procesu terapeutycznego.

Artykuły te były również polem prezentacji możliwych form funkcjonowania Izby, w celu zapewnienia najwyższej użyteczności dla jej członków i sprawności funkcjonowania samej struktury. W jednym z tekstów zostały przedstawione praktyki stosowane i ugruntowane w innych krajach: USA czy Holandii. Wysuwane były również opinie, że samorząd diagnostów powinien być organizacją stowarzyszoną z Izbą Lekarską i korzystać z jej rozwiązań, które są wspólne dla tych dwóch profesji [13]. Podnoszony był również problem, rezygnacji przyszłych członków Izby z przynależności do PTDL. Poniżej została przedstawiona tabela prezentująca wykaz liczby członków i Oddziałów PTDL w latach 1986 – 2010 (tab. I). Z zaprezentowanych danych wynika jednoznacznie, że ówczesne obawy okazały się z perspektywy czasu bezzasadne.

W klimacie ożywionej dyskusji w środowisku diagnostyki laboratoryjnej ZD PTDL w dniu 16 maja 1991 r. podjął decyzję o przeprowadzeniu głosowania na zebraniach terenowych PTDL dotyczącego „przynależności pracowników diagnostyki laboratoryjnej do samorządu diagnostycznego jako samodzielnej Izby Diagnostycznej, bądź Sekcji Diagnostyki Laboratoryjnej Izby Lekarskich”. Dnia 21 maja 1991 r. został rozesłany list ZG PTDL do wszystkich Przewodniczących Oddziałów terenowych PTDL. Reakcją na to pismo było przeprowadzenie m. in. w dniu 26 czerwca 1991 r. głosowania na zebraniu Dolnośląskiego Oddziału PTDL. Za Samorządem jako Samodzielną Izbą Diagnostyczną głosowały 83 osoby, za Sekcją Diagnostyki Laboratoryjnej Izby Lekarskiej - 1 osoba, 4 osoby wstrzymały się od głosu. Wyniki głosowań we wszystkich Oddziałach PTDL zostały przedstawione przez Przewodniczących Oddziałów Terenowych na posiedzeniu Zarządu Głównego PTDL, które odbyło się w Krakowie w dniu 24 października 1991 r. Również na tym posiedzeniu udostępniono obecnym dwa projekty ustaw: o zawodzie diagnosty laboratoryjnego oraz o izbach diagnostyki laboratoryjnej [11].

W tym okresie odbywały się liczne spotkania regionalnych komitetów organizacyjnych Izby, dla których polem prezentacji idei powołania samorządu były zebrania terenowe PTDL [16, 17]. Również na Walnym Zebraniu Delegatów PTDL w Łodzi w dniu 20 czerwca 1992 r. dr Wiesław Rytarowski reprezentujący Oddział PTDL w Rzeszowie wystąpił z wnioskiem o poparcie idei samorządowej. Niestety Zjazd nie przychylił się do tego wniosku [18, 19]. Argumentacja tworzących samorząd przemawiała na korzyść powołania organizacji samorządowej, która spowodowałaby budowanie ugruntowanej pozycji zawodu diagnosty w systemie ochrony zdrowia obok lekarza, pielęgniarki i farmaceuty, które już w tym okresie posiadały samorządy reprezentujące ich interesy zawodowe. Stąd większość spraw dotyczących pracowników laboratoriów medycznych było opiniowanych przy współuczestnictwie tych właśnie, już istniejących instytucji, pozostawiając diagnostów bez prawa głosu [20, 21, 22].

W 1993 r. Ogólnopolski Komitet Organizacyjny Izby Diagnostów Laboratoryjnych zwrócił się do Zarządu Głównego PTDL, Oddziałów PTDL i innych towarzystw naukowych z prośbą o poparcie starań grupy zawodowej diagnostów na rzecz powołania samorządu. W odpowiedzi otrzymano listy

Tabela I. Liczba członków i Oddziałów PTDL w latach 1986 – 2010 (Archiwum ZG PTDL)

Zjazd	Liczba członków	Liczba Oddziałów
IX Zjazd Naukowy – Rzeszów, 3-6 września 1986 r.	2440	17
X Zjazd Naukowy – Kołobrzeg, 2-4 września 1989 r.	3605	17
XI Zjazd Naukowy – Łódź, 26 czerwca – 1 lipca 1992 r.	3600	17
XII Zjazd Naukowy – Warszawa, 21-23 września 1995 r.	3533	17
XIII Zjazd Naukowy – Wrocław, 10-12 września 1998 r.	3742	17
XIV Zjazd Naukowy – Poznań, 4-7 września 2001 r.	3615	17
XV Zjazd Naukowy – Mikołajki, 7-10 września 2004 r.	3692	17
XVI Zjazd Naukowy – Wrocław, 26-29 września 2007 r.	4130	18
XVII Zjazd Naukowy – Wisła, 14-17 września 2010 r.	4370	18

poparcia wraz z akceptacją programu OKOIDL i uwagami, sugestiami rewizji do projektów ustawy samorządowej [11] (tab. II).

Tabela II. Pisma Oddziałów PTDL wyrażające poparcie dla idei powołania samorządu zawodowego (Archiwum OKOIDL – Wrocław)

Oddział PTDL	Pismo poparcia z dnia
Szczecin	04.03.1993
Białystok	09.03.1993
Koszalin	11.03.1993
Łódź	15.03.1993
Poznań	15.03.1993
Wrocław	30.03.1993
Gdańsk	04.04.1993
Katowice	20.04.1993
Bydgoszcz	28.04.1993
Łódź	28.04.1993
Rzeszów	12.05.1993

W wyniku powszechnego poparcia dla działań legislacyjnych podejmowanych przez OKOIDL przez struktury terenowe PTDL odbyło się pierwsze spotkanie Przewodniczącego OKOIDL prof. Zygmunta Kopczyńskiego z ówczesnym Prezesem ZG PTDL prof. Dagną Bobilewicz, na którym zostały omówione cele i zadania Izby. Przedstawiono na nim projekty obydwu ustaw oraz poparcie dla inicjatywy powołania samorządu w liczbie ponad 3 tysięcy osób, które złożyły pisemne deklaracje (wysłane również do Ministerstwa Zdrowia) [23, 24, 25]. W odpowiedzi na prośbę Komitetu Organizacyjnego, jak również samych członków towarzystwa naukowego, w 1994 r. Zarząd Główny PTDL sformułował szereg opinii dotyczących inicjatywy ruchu samorządowego diagnostów. Zagadnienie powołania Izby było w tym czasie szeroko dyskutowane podczas zebrań Zarządu Głównego PTDL [26, 27], których konsekwencją było wypracowanie stanowiska ZG wobec projektów ustaw o zawodzie i o izbie diagnostów. Na łamach *Aktualności PTDL* pojawiło się wiele artykułów dotyczących powołania samorządu zawodowego. Nową kwestią, która została poruszona w tych dyskusjach, była propozycja powołania w miejsce izby stowarzyszenia pracowników diagnostyki medycznej z rozbudowaną argumentacją rozpatrującą korzyści i wątpliwości obydwu rozwiązań [28]. Ponadto po raz kolejny zostały przedstawione zastrzeżenia wobec projektów ustaw, które dotyczyły kryteriów zawodowych przynależności do izby. Pojawił się kolejny sprzeciw w sprawie nazwy przyszłego zawodu i zakresu jego kompetencji. Kontrowersje w zapisach ustawy wzbudziły również zapisy tych funkcji samorządu, które dotyczyły udziału w decyzjach odnośnie wymagań kształcenia przed i podyplomowego, a miały być podjęte przez formujące się w tym czasie Kolegium Medycyny Laboratoryjnej, czyli zgromadzenie specjalistów wszystkich dyscyplin laboratoryjnych. Podsumowując, zaproponowano opracowanie przez PTDL i OKOIDL wspólnego projektu ustawy, w którym podstawowe

kryterium kwalifikacyjne stanowiłoby wykształcenie medyczne [29].

6 stycznia 1995 r. podczas debaty sejmowej pierwszy projekt ustawy w głosowaniu plenarnym sejmowi został odrzucony [30]. Przeciwno skierowaniu ustawy do odpowiedniej komisji głosowali posłowie Sojuszu Lewicy Demokratycznej, Unia Pracy, w większości Unia Wolności i w całości Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem [31]. Podczas debaty w Sejmie opinia Zarządu Głównego PTDL na temat projektów ustaw samorządowych została wykorzystana jako argumentacja negatywna [32, 33]. Wiadomość ta szybko dotarła do całego środowiska diagnostów, między innymi za sprawą przedstawiania aktualnego stanu inicjatywy powołania samorządu na regionalnych spotkaniach PTDL [34, 35].

1995-2001 drugi okres tworzenia samorządu diagnostów laboratoryjnych

Reakcją na te zdarzenia (głosowanie w sejmie w dniu 6 stycznia 1995 r.) było zorganizowane w dniu 8 września 1995 r. we Wrocławiu sympozjum, które w całości zostało poświęcone regulacjom prawnym dotyczącym sytuacji zawodowej absolwentów Oddziałów Analityki Medycznej [36]. Był to również okres działań legislacyjnych podejmowanych przez OKOIDL w celu uzasadnienia konieczności uregulowania statusu tej grupy zawodowej tworząc obszar dla działalności przyszłego samorządu zawodowego [37, 38]. Konsekwencją tych działań było opracowanie przez Dolnośląski Komitet Organizacyjny Izby Diagnostów Laboratoryjnych, a przyjętego na posiedzeniu Ogólnopolskiego Komitetu w dniu 13 stycznia 1996 r., projektu ustawy o zawodzie diagnosty laboratoryjnego, a kilka miesięcy później projektu ustawy o izbie diagnostów laboratoryjnych. OKOIDL sformułował również propozycje wprowadzenia zmian do ustawy o zakładach opieki zdrowotnej oraz do projektu ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym [39, 40, 41]. W tej dyskusji uczestniczył również ZG PTDL, który wystąpił z pismem do Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej, a także do Komisji Zdrowia Sejmu RP, apelując o wniesienie poprawek do projektów ustaw akcentujących obecność analityków medycznych w systemie ochrony zdrowia. W szczególności dotyczyło to projektu ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym [42]. Mimo podtrzymania zastrzeżeń, które dotyczyły niektórych zapisów pierwszych projektów ustaw o zawodzie diagnosty i samorządzie, a zostały przeniesione do drugiego projektu, ówczesne władze ZG PTDL udzieliły poparcia temu projektowi uznając jego zasadność. Podkreślono jednocześnie możliwość przeformułowania spornych zapisów w celu uzyskania pełnego poparcia nie tylko Towarzystwa, ale także NRL i MZIOS [43]. Na łamach *Aktualności PTDL* został opublikowany artykuł, który był ważnym głosem w dyskusji nad uprawnieniami diagnostów laboratoryjnych w stosunku do lekarzy, a wynikającymi z projektu ustawy [44]. Wprowadzenie przez OKOIDL inicjatywą poselską dwóch projektów ustaw do Laski Marszałkowskiej spowodowało ponowną dyskusję i działania w środowisku pracowników

diagnostyki laboratoryjnej na rzecz powołania samorządu. Na przełomie lat 1995 i 1996 r., po odrzuceniu pierwszego projektu ustawy, powstała inicjatywa powołania na okres przejściowy Stowarzyszenia Pracowników Diagnostyki Laboratoryjnej w Polsce, obok istniejącego od 1991 r. Ogólnopolskiego Komitetu Organizacyjnego Samorządu Diagnostów Laboratoryjnych. W styczniu 1996 r. odbyło się w Poznaniu pierwsze Walne Zgromadzenie członków Stowarzyszenia, które wybrało Zarząd, na czele którego stanęła mgr Ewa Tuszevska. Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia podjęło uchwałę o chęci współpracy i udzieleniu poparcia dla działań OKOIDL zmierzających do utworzenia izby diagnostów laboratoryjnych trybem ustawowym oraz dla wszystkich gremiów dążących do utworzenia samorządu zawodowego diagnostów laboratoryjnych [8]. Na posiedzeniu plenarnym ZG PTDL w dniu 12 grudnia 1996 r. zaproponowano powołanie zespołu składającego się z przedstawicieli PTDL, Stowarzyszenia Pracowników, KZS, KML oraz Ogólnopolskiego Komitetu Organizacyjnego Izby Diagnostów Laboratoryjnych, w celu podjęcia prac nad złożonym w sejmie projektem ustawy samorządowej [45]. Pierwsze spotkanie przedstawicieli tych organizacji odbyło się 29 stycznia 1997 r., na którym wypracowano wspólne stanowisko uznające zasadność regulacji prawnych dotyczących statusu pracowników laboratoriów medycznych zawartych w projektach ustaw oraz ustalono termin zgłaszania uwag dotyczących projektów w celu wypracowania jednolitego aktu prawnego [46]. Zarząd Główny PTDL zwrócił się do Przewodniczących Oddziałów terenowych PTDL o wyrażenie opinii odnośnie złożonych do Sejmu projektów ustaw. Na podstawie zgromadzonej dokumentacji można stwierdzić, że większość Oddziałów poparło działania OKOIDL (tab. III). Wyjątek stanowiły Oddziały w Warszawie, Krakowie i Lublinie.

Intensywność działań OKOIDL przy wsparciu Stowarzyszenia Pracowników Diagnostyki Laboratoryjnej i struktur PTDL zaowocowało podjęciem uchwały z dnia 10 września 1998 r. przez Walne Zgromadzenie Delegatów na XIII Zjeździe PTDL we Wrocławiu popierającej działania zmierzające do

Tabela III. Pisma Oddziałów PTDL wyrażające poparcie idei powołania samorządu zawodowego (Archiwum OKOIDL - Wrocław)

Oddział PTDL	Dokument z dnia	Rodzaj dokumentu popierającego przesłanego do ZG PTDL
Poznań	21.05.1997	Pismo
Wrocław	21.05.1997	Uchwała
Białystok	22.05.1997	Pismo
Bydgoszcz	23.05.1997	Pismo
Gdańsk	25.05.1997	Opinia
Łódź	28.05.1997	Pismo
Koszalin	05.06.1997	Pismo
Poznań	05.11.1997	Stanowisko*
Rzeszów	22.03.2001	Stanowisko i uchwała**

*przesłane również do OKOIDL

**przesłane również do Sejmu i Posłów

utworzenia samorządu zawodowego diagnostów. Warto w tym miejscu przytoczyć treść tego dokumentu: *Delegaci na XIII Zjazd PTDL reprezentujący środowisko diagnostów laboratoryjnych popierają działania zmierzające do utworzenia samorządu zawodowego diagnostów laboratoryjnych i ustawowego uregulowania statusu prawnego diagnostów laboratoryjnych. W tym celu udzielają wsparcia Ogólnopolskiemu Komitetowi Organizacyjnemu Izby Diagnostów Laboratoryjnych.* Powyższa uchwała i wybór prof. Marka Paradowskiego na Przewodniczącego ZG PTDL na XIII Zjeździe PTDL we Wrocławiu przyspieszyły procedowanie nad ostatecznym kształtem ustawy o diagnostyce laboratoryjnej. Było to skutkiem pełnego poparcia procesu legislacyjnego przez PTDL. Pomimo wielu kontrowersji i różnic na przestrzeni prawie 13 lat starań o regulacje ustawowe dla diagnostów laboratoryjnych było możliwe zajęcie wspólnego stanowiska przez członków tak zróżnicowanego i niejednorodnego środowiska zawodowego. Zgromadzony materiał, znajdujący się w archiwum OKOIDL we Wrocławiu, wymaga szczegółowego opracowania pełnej dyskusji toczącej przez lata zarówno w środowisku jak i na posiedzeniach Sejmowej Komisji Zdrowia i w Ministerstwie Zdrowia. Wkład Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Laboratoryjnej w ten proces legislacyjny jest niezaprzeczalny. Uchwalenie ustawy o diagnostyce laboratoryjnej w dniu 27 lipca 2001 r. było wyrazem dojrzałości środowiska- pracowników MLD, pracowników dydaktycznych uczelni medycznych oraz poczucia przynależności tych osób do grupy zawodowej diagnostów laboratoryjnych.

Autorzy składają podziękowania prof. dr hab. Bogdanowi Solnicy oraz dr Jackowi Majdzie za udostępnienie materiałów archiwalnych.

Piśmiennictwo:

- Magowska A. „Analityka bez przyszłości” – problemy diagnostyki laboratoryjnej w Polsce w latach 1945-1979. W: Urbanek B. (red.) Zawody diagnosty laboratoryjnego i felczera na ziemiach polskich w XIX i XX wieku. Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa, 2011: 277-284.
- Statut Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Laboratoryjnej w wersji ze zmianami uchwalonymi na Walnym Zgromadzeniu Delegatów Towarzystwa w dniu 26 września 2007 r. we Wrocławiu.
- www.ptdl.pl.
- Projekt ustawy o diagnostyce laboratoryjnej. Biuletyn Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego 1998/1999; 22: 1-20.
- Żegnaj „Biuletynie”, witajcie „Wiadomości”, czyli zmiana formuły redakcyjnej naszego czasopisma. Wiadomości PTDL 1990; 2 (19): 3.
- Włodarczyk C. Reforma opieki zdrowotnej w Polsce. Uniwersyteckie Wydawnictwo Medyczne „Vesalius”, Kraków, 1998.
- Ratyński W. Problemy i dylematy polityki społecznej w Polsce. Centrum Doradztwa i Informacji Difin Sp. z o.o., Warszawa, 2003.
- Owczarek H, Trzeciak P. Od stowarzyszeń w medycynie laboratoryjnej ku powstaniu samorządu zawodowego diagnostów laboratoryjnych. Diagn Lab 2010; 2: 155-160.
- Merkel M. Komunikat. Służba Zdrowia 1990; 23.
- Projekt ustawy o izbach diagnostyki medycznej. Służba Zdrowia

- 1990; 35: 4-5.
11. Archiwum Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Laboratoryjnej – Oddział we Wrocławiu.
 12. Komunikat. Służba Zdrowia 1990; 45.
 13. Naskalski J. Samorząd Diagnostyki Laboratoryjnej, tylko która droga najlepsza? Wiadomości PTDL 1990; 3 (20): 3-7.
 14. Naskalski J. Jeszcze raz o izbach diagnostyki medycznej. Aktualności PTDL 1991; 2,3 (22, 23): 17-21.
 15. Antes-Maciejczyk B. List w sprawie artykułu „Samorząd Diagnostyki Laboratoryjnej, tylko która droga najlepsza? Wiadomości PTDL 1991; 1 (21): 8.
 16. List do redakcji. Biuletyn Analityka 1993/1994; 5 (11): 20.
 17. List do redakcji. Biuletyn Analityka 1994; 5 (12): 19-20.
 18. Rytarowski W. Wystąpienie wygłoszone na Walnym Zebraniu Delegatów PTDL w Łodzi 29.06.1992 r. Biuletyn Analityka 1992; 2.
 19. Naskalski J. Walne Zgromadzenie Delegatów PTDL Łódź, 29 czerwca, 1992 roku. Aktualności PTDL 1992; 3 (26): 1-3.
 20. Owczarek H. Memoriał środowiska do Redakcji Biuletynu Analityka. Biuletyn Analityka 1994; 5 (12): 1-4.
 21. Opielewicz M. List do redakcji. Biuletyn Analityka 1993; 3 (9): 16-20.
 22. Tuszevska E. Informacja z zebrania Ogólnopolskiego Komitetu Organizacyjnego Izby Diagnostów Laboratoryjnych odbytego we Wrocławiu w dniu 20 listopada 1993 r. Biuletyn Analityka 1993/1994; 5 (11): 4-9.
 23. Dyskusja z przedstawicielami Komitetu Organizacyjnego Izby Diagnostów Laboratoryjnych. Aktualności PTDL 1994; 2 (27): 11-12.
 24. Protokół Posiedzenia Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Laboratoryjnej z dnia 15 lutego 1994 r.
 25. Owczarek H. Konieczność powołania Samorządu Diagnostów Laboratoryjnych do udziału w kształtowaniu nowego oblicza Służby Zdrowia. Diagn Lab 1993; 29: 439-441.
 26. Protokół Posiedzenia Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Laboratoryjnej z dnia 11 kwietnia 1994 r.
 27. Protokół Posiedzenia Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Laboratoryjnej z dnia 15 maja 1994 r.
 28. Naskalski J. Potrzebny samorząd – czy związek pracowników? Aktualności PTDL 1994; 2 (27): 1-3.
 29. Bobilewicz D. Uwagi na temat projektu ustawy o zawodzie diagnosty laboratoryjnego i izb diagnostów laboratoryjnych. Aktualności PTDL 1994; 2 (27): 3-6.
 30. Tekst wprowadzający do projektu o Izbach Diagnostów Laboratoryjnych przedstawiony w dniu 6 stycznia 1995 r. na posiedzeniu Sejmu przez posła sprawozdawcę. Biuletyn Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego 1994/1995; 14: 3-6.
 31. Imienny wyciąg z głosowania nad projektem o Izbach Diagnostów Laboratoryjnych. Biuletyn Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego 1994/1995; 14.
 32. Protokół Walnego Zgromadzenia Delegatów PTDL z dnia 21 września 1995 r.
 33. Wyjątki z korespondencji ZG PTDL w sprawach dotyczących statusu zawodowego pracowników diagnostyki laboratoryjnej. Aktualności PTDL 1996; 2: 15-17.
 34. Owczarek H. Wystąpienie na regionalnym spotkaniu PTDL we Wrocławiu, styczeń 1995 r. Biuletyn Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego 1994/1995; 14: 6-9.
 35. Binder Z. Nadesłane z kraju. Biuletyn Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego 1995; 15: 22.
 36. Nowak E. Cele i zadania wynikające dla środowiska diagnostów laboratoryjnych z analizy sytuacji braku kodyfikacji odnoszącej się do tego środowiska (8 września 1995 r. Wrocław – Sympozjum). Biuletyn Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego 1995; 16: 3-17.
 37. Różnice między stowarzyszeniami i samorządami zrzeszającymi osoby wykonujące zawody medyczne, Biuletyn Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego 1995; 16:17-20
 38. Przesłanki uzasadniające terminologię stosowaną w projekcie ustawy o zawodzie Diagnosty Laboratoryjnego. Biuletyn Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego 1995/1996; 17: 6-8.
 39. Ustawa o zawodzie diagnosty laboratoryjnego (opracowana przez Dolnośląski Komitet Organizacyjny Izby Diagnostów Laboratoryjnych, przyjęty na posiedzeniu Ogólnopolskiego Komitetu Organizacyjnego na rzecz samorządu zawodowego IDL we Wrocławiu w dniu 13 stycznia 1996 roku). Biuletyn Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego 1995/1996; 17: 8-13.
 40. Propozycja uzupełnienia projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej. Biuletyn Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego 1995/1996; 17: 13-15.
 41. Propozycja wprowadzenia dodatkowego zapisu do projektu ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (art. 56 ust. 1 projektu). Biuletyn Analityki – Diagnosty Laboratoryjnego 1995/1996; 17: 16-18.
 42. Stanowisko ZG PTDL w sprawie projektu ustawy o zawodzie medycznym i o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym. Aktualności PTDL 1996; 1: 14-15.
 43. Bobilewicz D. Wniesienie do Sejmu RP projektu ustawy o zawodzie diagnosty laboratoryjnego. Aktualności PTDL 1996; 2: 5-11.
 44. Kendziorek A, Naskalski J. Na czym polega kontrowersyjność projektu „ustawy o zawodzie diagnosty laboratoryjnego” przedstawionego w Sejmie RP. Aktualności PTDL 1996; 2: 19-23.
 45. Protokół Posiedzenia Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Laboratoryjnej z dnia 12 grudnia 1996 r.
 46. Protokół ze spotkania. Biuletyn Analityki 1997; 18: 23.

Adres do korespondencji:

dr n. tech. Henryk Owczarek
Zakład Chemii Klinicznej
Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu
50-556 Wrocław, ul. Borowska 211 0041
tel. 71 7840628; 71 7840629

Zaakceptowano do publikacji: 10.05.2013